

NOORDWOORD

JAARVERSLAG 2022

NOORDWOORD.NL

NOORDWOORD

Munnekeholm 2
9711 JA Groningen

NOORDWOORD.nl

KVK: 01147223
IBAN: NL47 RABO 0349 8471 69

Grafisch ontwerp: Studio RATATA.nl

Foto's van o.a.: Henk Veenstra en Reyer Boxem

CONTACT

Voor vragen over of naar aanleiding van dit verslag kunt u terecht bij directeur Correen Dekker: 061560095 | c.dekker@noordwoord.nl

INHOUD

1. VISIE EN DOELEN NOORDWOORD	6
2. ACTIVITEITEN EN BEREIK	8
3. MARKETING & COMMUNICATIE	33
4. ORGANISATIE	39
5. VOORUITBLIK	49

VOORWOORD

Het is maart 2023. De Provinciale Statenverkiezing staat voor de deur en grote protesten in Den Haag laten de breedte van het keuzespectrum zien. Extinction Rebellion-activisten bezetten de A12 om aandacht op te eisen voor de grote klimaatkwesties. Intussen is het Malieveld bevolkt door boeren en door de overheid gedupeerde burgers, die kampen met de gevolgen van het kabinetsbeleid. Terwijl steeds meer taken worden neergelegd bij de provincies, zal de opkomst van stemmers vermoedelijk als vanouds laag zijn. Niet alleen ontbreekt vertrouwen in de politiek, maar ook valt in vrijwel elke provincie te kiezen uit zo'n twintig partijen. Als de maatschappelijke vraagstukken zo complex én zo urgent zijn, waar kies je dan voor?

Tijdens de 25e editie van poëziefestival Dichters in/van de Prinsentuin in het afgelopen jaar onderzochten we wat de rol van poëzie kan en moet zijn in een complex politiek klimaat, met als thema *De keuze is reuze (moeilijk)*. Termen als *nieuwsmijders*, *complotdenkers* en *protest-stemmers* kwamen in zwang tijdens de coronajaren en laten zien hoe het denken over politiek in het afgelopen decennium is veranderd. We voerden gesprekken over de kracht van poëzie en haar invloed bij het nemen van beslissingen, het maken van keuzes. En we draaiden dat om en voerden gesprekken over hoe keuzes bepalend zijn voor de verschijning van poëzie en voor het bereik van een gedicht.

Dichters in/van de Prinsentuin, dat grotendeels voorbereid werd in de eerste maanden na COVID-19, gaf een goed beeld van de ingewikkelde dilemma's waar de maatschappij mee kampt(e). Meer dan verwacht kampten wij zelf ook met de gevolgen van corona: personeelstekorten, hogere productiekosten en veel concurrentie door de inhaalslag van andere evenementen. Ons publiek was echter enorm positief over

het festivalprogramma, dat met een breed en divers programma ook inhoudelijk de diepte inging. Meer dan ooit bood het beginnende dichters de ruimte om volwaardig deel te nemen, te experimenteren en hun volledige talent te benutten. En meer dan ooit was zichtbaar dat poëzie met theater, beeldende kunst of muziek kan integreren tot nieuw interdisciplinair werk.

Het festival is een voorbeeld van de grote stappen die NOORDWOORD in 2022 zette naar een integrale invulling van taken. SLAG (Stichting Literaire Activiteiten Groningen) was eerder het samenvoegsel van uiteenlopende activiteiten, dat in 2019 de naam NOORDWOORD kreeg. We organiseerden festivals, organiseerden de stadsdichtersverkiezing en de uitreiking van prijzen voor het Beste Groninger Boek en beheerden de online literaire agenda van Groningen. Daar kwamen in de afgelopen jaren nieuwe activiteiten bij: Talentontwikkeling en het maken van eigen interdisciplinaire producties. Steeds meer zochten we samenwerking met andere organisaties.

Met integrale invulling van onze taken bedoelen we dat we er goed in slagen met één activiteit gelijktijdig meerdere doelen te bereiken. Een voorbeeld is het project Building a Bridge: we werkten samen met de Duitse festivalorganisatie *globale*^o aan talentontwikkeling. Jong talent uit Bremen en Groningen werkte samen aan een meertalige performance met publieksparticipatie en theatrale elementen, dat in première en in dernière ging op onze festivals. Het is mooi, hoe zo'n project zowel internationale samenwerking versterkt, (Gronings) talent helpt zich te ontwikkelen en hoe dit tot een nieuw interdisciplinair werk leidt, dat dan onderdeel is van programmering van ons eigen festival. In Hoofdstuk 2 geven we schematisch weer hoe deze werkwijze ook uitpakt voor andere activiteiten.

Een grote stap die we in 2022 zetten om zichtbaar te maken wát we doen en het publiek te bereiken bij wie we interesse in deze activiteiten vermoedden, was de *rebranding* van NOORDWOORD. Met onze nieuwe eigentijdse huisstijl, zo blijkt al, neemt de naamsbekendheid toe en weten we een steeds breder publiek te vinden. Een nieuwe website maakt het mogelijk om aan dat publiek steeds beter te laten zien wát we doen en hoe verschillende activiteiten samenhangen. Naast de website is ook het vergroten van onze huisvesting een aandachtspunt geweest. Dankzij meer mogelijkheden voor vergaderen, het bieden van workshops en als werkplek voor literaire makers, werd die integrale invulling van taken compleet.

Het afgelopen jaar was niet altijd even makkelijk: post-covidproblemen en personeelsswisselingen maakten het niet eenvoudig de hoge lat te bereiken die we zo ambitieus hadden gelegd. We zijn er dan ook enorm trots op hoe we desondanks volop verder hebben gebouwd aan NOORDWOORD en via onze activiteiten aan een bloeiend, bruisend literair klimaat in en vanuit Groningen.

Madelon de Wilde
Voorzitter

Correen Dekker
Directeur

1. VISIE EN DOELEN NOORDWOORD

Literatuur werkt zoals een vinger op een beslagen raam: één veeg opent je wereld, toont wat erachter zit; laat soms het lelijke van het leven zien en geeft op andere momenten kleur aan je dagen. Het geeft door begrip toegang tot de ander en biedt nieuwe ervaringen.

Bij NOORDWOORD houden we daarom van literatuur. Het raakt en verrast ons en zet ons aan het denken. Wij willen ons enthousiasme voor literatuur op zoveel mogelijk andere mensen overbrengen. Dat doen we vanuit Groningen, voor Groningen en Noord-Nederland, maar ook voor de rest van Nederland.

Het delen van ons enthousiasme doen we op verschillende manieren:

- We bieden bij onze activiteiten gemakkelijk toegang tot geweldige literatuur;
- we helpen talentvolle literaire makers te professionaliseren;
- we nodigen makers uit tot het ontwikkelen van nieuw literair werk;
- we ondersteunen de literaire infrastructuur in Groningen met de online literaire agenda, nieuwe samenwerkingen en de uitreiking van prijzen voor de beste Groninger boeken;
- we zijn de schakel tussen lokaal, landelijk en internationaal beleid.

2. ACTIVITEITEN EN BEREIK

Met wat we organiseren en realiseren richten we ons grofweg op vier aandachtsgebieden:

- het presenteren van literatuur bij activiteiten en manifestaties;
- het ondersteunen van literaire (mogelijk)makers;
- het versterken van het literaire klimaat in Noord-Nederland;
- het stimuleren van ontwikkeling van literatuur in Nederland.

De scheidslijnen tussen deze gebieden zijn vaag; we willen waar dat kan een integrale invulling geven aan de taken die we onszelf hebben gesteld. Daarom leggen we zoveel als mogelijk verbindingen tussen verschillende aanpakken en doelen en tussen verschillende van onze activiteiten. Hieronder hebben we beknopt zichtbaar gemaakt wat we met onze activiteiten beoogden of bereikten.

ACTIVITEIT IN 2022	VERSTERKEN LITERAIR KLIMAAT NOORD- NEDERLAND	PRESENTEREN LITERATUUR	ONTWIKKELING LITERAIRE (MOGELIJK)MAKERS	STIMULEREN ONTWIKKELING LITERATUUR IN NEDERLAND
LITERATUURFESTIVAL HET (KLEINE) GROTE GEBEUREN (RAMING 45 BEZOEKERS, REALISATIE 60 BEZOEKERS)	In alternatieve setting was er maar weinig ruimte voor publiek. Gewoonlijk is het festival een ontmoetingsplek voor veel gasten uit het noordelijk literair veld en creëert het veel aandacht voor literatuur in Noord-Nederland.	In de alternatieve versie werd dit beperkt tot enkele interviews, auteurs die voorlezen uit hun werk en enkele interdisciplinaire werken. Aanvankelijk was het plan, voor annulering door corona: veel meer gesprekken, interviews, audioproducties en literaire performances.	Podium voor talentvolle makers muziek & poëzie. Aanvankelijk, maar geannuleerd wegens corona: ook Building a Bridge (uitwisseling Nederlands en Duits talent); verder plek voor beginnende makers in randprogramma.	Aanvankelijk ook, maar geannuleerd wegens corona: nieuwe literaire talentenperformance Building a Bridge; audioproducties Eén en al oor; literatuur uit andere talen & culturen binnenbrengen in Nederlandse context.
POËZIEFESTIVAL DICHTERS IN DE PRINSENTUIN (793 BEZOEKERS)	Het festival was een ontmoetingsplek voor veel gasten uit het noordelijk literair veld, het creëerde veel aandacht voor literatuur in Noord-Nederland.	Er waren performances van zo'n 70 (<i>spoken word</i>) dichters, close-reading-sessies, (dubbel) interviews, debatten, themaprogramma's, poëziefilms, interdisciplinaire werken en we vulden het poëzieknooppunten-netwerk Groningen aan met zo'n zeventig gedichten. We maakten een programma met dichter Guillaume Pool in het kader van Manifestatie Bitterzoet Erfgoed.	Er namen 40 dichttalenten deel, er waren gesprekken met jonge makers over starten als dichter, redactionele feedback aan 30 talenten, we boden podium aan interdisciplinair werk van talenten (literaire performance, muziek, poëziefilm).	Dichters wisselden uit en inspireerden elkaar, we brachten poëzie uit andere talen & culturen binnen in Nederlandse context, er was een debat over literatuurreceptie, over starten als literaire maker en over poëziefilms.

ACTIVITEIT IN 2022	VERSTERKEN LITERAIR KLIMAAT NOORD- NEDERLAND	PRESENTEREN LITERATUUR	ONTWIKKELING LITERAIRE (MOGELIJK)MAKERS	STIMULEREN ONTWIKKELING LITERATUUR IN NEDERLAND
UITREIKING PRIJZEN VOOR BESTE GRONINGER BOEK (CA. 60 BEZOEKERS)	Er was veel media-aandacht voor de uitreiking en daarmee ook voor literatuur; tijdens de borrel na afloop werden contacten tussen auteurs en uitgevers versterkt.	We boden een podium aan auteurs van genomineerde boeken, onder wie drie fictie-auteurs. Via media was volop aandacht voor genomineerden en winnaars.	De prijs en nominaties leverden extra aandacht op voor werk van schrijvers. Daarmee biedt het hen extra kansen.	
UITREIKING KEES VAN DER HOEFPRIJS (ZIE BESTE GRONINGER BOEK)	Ereprijs voor boekhandel Godert Walter voor betekenis in literaire klimaat Groningen.			
PRODUCTIE EÉN EN AL OOR (ONBEKEND AANTAL BEZOEKERS IN INSTALLATIE. 676 X GEDOWNLOAD VIA STREAMINGKANALEN EN EIGEN WEBSITE).		Nieuw werk van vijf schrijvers, te beluisteren via streamingdiensten, NOORDWOORD-website en vooral in installatie (Grasnapolsky, Dichters in de Prinsentuin).	Drie schrijvers namen talenten mee op sleeptouw in het schrijfproces.	De productie was een zoektocht naar literaire audiovorm, puur geschreven om te beluisteren.
POËZIE- KNOOPPUNTEN	Met de nieuwste toevoegingen zijn inmiddels ruim 350 fietsknooppunten in provincie Groningen en Noord-Drenthe voorzien van poëzie.	Nieuwe gedichten op zo'n zeventig fietsknooppunten, te lezen en te beluisteren via de app VERS, koppeling aan festival Dichters in de Prinsentuin.	De geselecteerde gedichten zijn deels van professionele dichters, deels van dichttalenten.	De Poëzieknooppunten geven meerwaarde aan fietstochten en vormen voor de gebruiker een nieuwe beleving van poëzie.

ACTIVITEIT IN 2022	VERSTERKEN LITERAIR KLIMAAT NOORD-NEDERLAND	PRESENTEREN LITERATUUR	ONTWIKKELING LITERAIRE (MOGELIJK)MAKERS	STIMULEREN ONTWIKKELING LITERATUUR IN NEDERLAND
PRODUCTIE BUILDING A BRIDGE, I.S.M. INTERNATIONALES LITERATURFESTIVAL GLOBALE° (BREMEN, DE) (TOTAAL PERFORMANCES CA. 450 BEZOEKERS)		Presentatie tijdens onder meer Dichters in de Prinsentuin, Internationales Literaturfestival <i>globale</i> ° (Bremen, DE), Festival Grasnapolsky.	Vijf Nederlandse en vier Duitse jonge makers werkten in zeven werkweekenden o.l.v. professionals samen aan een literaire performance.	Internationale uitwisseling, gezamenlijke focus op performance voor en met publiek leidt tot nieuwe vormen, multilinguaal.
UITWISSELING GRONINGS GOUD, ROTTERDAMS RAAK (I.S.M. FESTIVAL GRASNAPOLSKY) (CA 50 BEZOEKERS)	Uitwisseling tussen talenten, literatuur op breed performancefestival.	Presentatie tijdens Festival Grasnapolsky.	Twee Noordelijke talenten werkten met twee Rotterdamse talenten een week lang aan performances, kregen diverse workshops.	Zoeken naar nieuwe vormen, performance & poëzie.
NOORDWOORD TALENT (25 TALENTEN; TWEEDEDE WAS IN 2022 ACTIEF BEZIG MET EIGEN WERK PROFESSIONALISERING, EEN DERDE ZEER ACTIEF).	Versterken uitwisseling en samenwerking tussen schrijftalenten.	Bieden van podium in eigen activiteiten (Het Grote Gebeuren, Dichters in de Prinsentuin), naar voren schuiven talent(programma's) bij Grasnapsky; Meet Me At the Lighthouse; Poëzie in de Kersentuin; samenwerking met tijdschrift Noorderbreedte.	Aanbieden van coaching, redactionele ondersteuning en workshops naar behoefte (binnen budget), promotieplek op website, promotionele steun, maandelijks talentennieuwsbrief met opdrachtmogelijkheden.	Verstrekken van betaalde (fair pay) opdrachten (tekstproductie, interdisciplinair werk, performance of als presentator/spreker).

ACTIVITEIT IN 2022	VERSTERKEN LITERAIR KLIMAAT NOORD-NEDERLAND	PRESENTEREN LITERATUUR	ONTWIKKELING LITERAIRE (MOGELIJK)MAKERS	STIMULEREN ONTWIKKELING LITERATUUR IN NEDERLAND
NOORDWOORD HUB 6 BIJEENKOMSTEN, 26 DEELNEMERS IN WISSELENDE SAMENSTELLING	Versterken en stimuleren samenwerking tussen literaire makers (ook niet-schrijvers).		Handvatten aanbieden, gezamenlijke brainstorm over individuele projecten, netwerk en promotionele steun bieden.	Bijeenkomsten inspireerden en droegen bij aan diverse projecten (in wording); waaronder nieuwe literatuur-events en podcasts.
LITERATUUR-NETWERK NOORD 4 BIJEENKOMSTEN, 28 DEELNEMERS, VAN WIE 15 REGELMATIG TERUGKEREND	Versterken samenhang en samenwerking in literair veld Noord-Nederland.	Stimuleren partners tot presenteren van literatuur en promotionele ondersteuning (bijv. inrichten gezamenlijke Poëzieweekpagina t.b.v. wederzijdse promotie).	Door betrekken studie- en studentenverenigingen (Flanor, Esperia) bijdragen aan netwerk en kennis van betreffende studentenbesturen.	Kennisuitwisseling en brainstorm over hoe als organisatie om te gaan met actuele maatschappelijke kwesties.
ADVIES & LITERATUUR-AANJAGER STAD EN PROVINCIE	In kaart brengen en actief versterken literaire infrastructuur provincie Groningen.	Presentatie schrijvers binnen enkele activiteiten (Gronings Vuur Westerwolde, Left or Write Hoogezand, Poëzie in de Kersentuin in wijk Beijum; tijdschrift Noorderbreedte).	We adviseerden aan en dachten mee met kleine en grotere organisaties over literaire invulling programma (Grasnapolsky, Meet Me At The Lighthouse, Natte neuzen, SPOT, AKKA, VRIJDAG, Gronings Vuur, Poëzie in de Kersentuin Beijum; Left or Write Hoogezand).	Door samenwerking bereiken we nieuwe doelgroepen en stimuleren we nieuwe makers.

ACTIVITEIT IN 2022	VERSTERKEN LITERAIR KLIMAAT NOORD- NEDERLAND	PRESENTEREN LITERATUUR	ONTWIKKELING LITERAIRE (MOGELIJK)MAKERS	STIMULEREN ONTWIKKELING LITERATUUR IN NEDERLAND
ONLINE AGENDA EN MAGAZINE	Tonen literair aanbod in stad en provincie Groningen, soms Drenthe en Friesland en uitlichten interessante (mogelijk)makers en literatuuraanbieders.	Plaatsen nieuw literair werk.	Plaatsen nieuw literair werk.	
OVERIGE INSPANNINGEN T.B.V. CULTURELE KLIMAAT EN LETTERENKLIMAAT.	We namen actief deel aan diverse samenwerkingsverbanden, waaronder de Lobbyclub / Cultuurpijlerbijeenkomsten; VLAM21 (Verenigde Literaire Activiteiten en Manifestaties); de Poëzietafel t.b.v. de Poëzieweek en het Gronings Talentennetwerk en ons 'eigen' Literatuurnetwerk Noord. Daarbinnen werkten we actief mee aan versterking van de sector en de Letteren en het behoud van de poëzieweek (zie paragraaf 2.7).			
OVERIGE INSPANNINGEN ONDERSTEUNING ACTIVITEITEN	• We staken tijd en energie in de <i>rebranding</i> van NOORDWOORD. Met de nieuwe huisstijl, die eigentijds en herkenbaar is, zetten we actief in op het bereiken van een breder publiek. De nieuwe website biedt daarnaast ook praktisch en technisch betere mogelijkheden ons publiek te laten zien wat we kunnen betekenen. • We huurden met ingang van augustus een extra kantoorruimte om in te zetten als workshop-, vergader-, werk- en studioruimte voor Literatuurnetwerk Noord en literaire (mogelijk)makers.			

In bovenstaande tabel hebben we kort inzichtelijk gemaakt wat we wilden doen of voor elkaar hebben gekregen in 2022. Het is een overkoepelend beeld, dat tegelijkertijd kaal is: het zegt immers niets over het enthousiasme van publiek, of over kansen en knelpunten. Hieronder gaan we kort in op elke activiteit of manifestatie en lichten tegelijkertijd het bereik en de publiekswaardering toe.

2.1 LITERATUURFESTIVAL HET GROTE GEBEUREN, I.S.M. FORUM GRONINGEN

We wensten het vurig: nadat we in 2021 ons literatuurfestival Het Grote Gebeuren, een samenwerking van NOORDWOORD met Forum Groningen, eerst tweemaal ombouwden en vervolgens digitaal streamden, zou het festival in 2022 weer een fysieke ontmoeting zijn. We hadden al ruim veertig auteurs uitgenodigd, onder wie buitenlandse gasten en schrijvers uit Nederland en Vlaanderen. We hadden interviewers gevraagd, gespreksleiders geboekt en promotiemateriaal voorbereid.

De promotie van Het Grote Gebeuren vond plaats via een persbericht en aandacht via nieuwsbrieven (van zowel NOORDWOORD als Forum), social media (ook van beide organisaties) en met programma-informatie en nieuwsberichten op de websites. Op 16 december startte de voorverkoop van tickets via Forum Groningen.

We hadden ons programma ingericht op kleine publieks-groepen van dertig personen en coronaveilige publieks-stromen. Na de jaarwisseling sloeg de twijfel toe. Alles zat nog op slot, maar grote versoepelingen zouden eraan komen. Zouden die op tijd komen? We konden er niet op vertrouwen en annuleerden op 17 januari, drie weken voor het festival. Terecht, bleek naderhand.

Dankzij de versoepeling van de coronamaatregelen bleek het uiteindelijk toch mogelijk om in hele kleine setting een activiteit te organiseren. Dat lieten we ons geen twee keer zeggen: we toverden Het Grote Gebeuren om in Het *kleine* Gebeuren. We lichtten de krenten uit de pap als hart onder de riem voor ons trouwste publiek: de *die-hard*-letterenfans. Gerbrand

Bakker, Hanna Bervoets en Auke Hulst namen deel aan deze literaire avond. We boekten ook de band DWAAL//GRUIS met voormalig NOORDWOORD-Talent Charlotte Beerda, maar corona velde Charlotte, en we moesten improviseren met mooie beelden.

Dat het publiek blij was met Het *kleine* Gebeuren blijkt wel uit de kaartverkoop: binnen twee dagen waren de beschikbare 50 kaarten verkocht. Hoewel het duidelijk geen festival was, reageerde het publiek en de pers positief op de avond en kregen Charlotte Beerda en DWAAL//GRUIS, ondanks afwezigheid, veel extra media-aandacht. Na afloop van de avond op 12 februari verscheen een recensie in het (papieren) *Dagblad van het Noorden*. Zelf verzorgden we een terugblik op de avond door het verspreiden van foto's via website en social media.

2.2 POËZIEFESTIVAL DICHTERS IN DE PRINSENTUIN

In de kern is Dichters in de Prinsentuin een laagdrempelige ontmoetingsplek. Het toont een actuele staalkaart van (Nederlandstalige) poëzie, is een springplank voor talent en fungeert als een netwerkevenement voor deelnemende dichters. Het staat inmiddels bekend als de 'Lowlands van de poëzie' en trekt naast noordelijk publiek bezoekers uit heel Nederland en Vlaanderen. Dichters in de Prinsentuin duurde in 2022 van vrijdag 8 juli tot en met zondag 10 juli.

Na een geslaagde eerste editie in de Hortus Botanicus in Haren vond het festival opnieuw in deze groene setting plaats. Vanwege de combinatie van het succes in het voorafgaande jaar en het **jubiläum** van het festival, dat voor de 25e keer plaatsvond, pakten we extra uit: we zetten in de programmering in op evenveel dichters als altijd, maar boden naast reguliere voordrachten ook

inhoudelijke gespreksprogramma's en interdisciplinair werk. Ook zetten we in op langere festivaldagen, waarin nog meer te beleven viel in een nog sterkere festival-setting. Met de nieuwe huisstijl brachten we het festival vol onder de aandacht in provincie Groningen en de noordelijke steden Assen en Leeuwarden. Meer dan ooit gaven we elke deelnemer fysiek en digitaal het podium en ondersteunden we literair talent.

Het **thema** dit jaar was 'De keuze is reuze (moeilijk)'. Kiezen is een activiteit: het vereist dat je je buigt over verschillende keuzemogelijkheden. En de keuze is reuze. Alles wat we willen lijkt binnen handbereik. Dat is tegelijkertijd prachtig en een groot probleem, want hoe en waarvoor kies je als er oneindig veel opties zijn? Is niet kiezen ook een keuze? Hoe worden dichters gekozen in tijdschriften, door uitgevers, of om uit te lichten in de media? En ook: hoe kan poëzie zelf helpen kiezen?

Het thema 'De keuze is reuze (moeilijk)' bleek letterlijk van toepassing op het festivalweekend. Het festival valt altijd wel samen met één ander festival in het noorden, maar begin juli 2022 was de wereld blij om na het lange binnenzitten weer de hort op te kunnen gaan. Overal werd feest gevierd en werden uitgestelde festivals en evenementen ingehaald. Dat had merkbare invloed op het publieksaantal, dat lager was dan een jaar eerder. Het weer is daarnaast altijd een risico bij een openluchtfestival. We hadden pech. Hoewel het in 24 festivaljaren slechts één keer had geregend, was de festivalzaterdag met 13-17 graden koud en winderig, en viel op de festivalzondag regelmatig een bui.

De hoge concurrentie en de gevolgen van corona pakten ook negatief uit voor de productie van het festival. Het bleek moeilijk een productie leider te vinden, waardoor we uiteindelijk met minder ervaren mensen het festival moesten produceren. We hadden een gezellige boulevard met foodtrucks gepland, maar die hadden veelal al elders een plek gevonden. Ook cateraars bleken moeilijk te vinden.

Op het weer na, merkte het publiek niet veel van die tegenslagen: het publiek was ook dit jaar laaiend enthousiast. De gekozen dichters vielen in de smaak, de keuze voor dichters uit andere landen en taalgebieden werd erg gewaardeerd en ook over de verdeling tussen voordrachten, interdisciplinair werk en gesprekken kregen we veel positieve reacties. We bespreken niet alle onderdelen, maar lichten hieronder enkele bijzondere programma's uit.

Net als in 2021 programmeerden we, ook nog met oog op eventuele coronamaatregelen, korte podiumsessies en volop Dichtbij-voordrachten. Bij podiumsessies traden telkens twee professionals op, en mochten twee talenten met één gedicht een voorproefje geven van hun werk. De Dichtbij-momenten, waarin publiek op een armlengte afstand van de dichter luistert en waarbij veel interactie mogelijk is, maakte de kennismaking met poëzie en *spoken word* ook dit jaar weer heel laagdrempelig. Er werden verzoekgedichten gelezen, er ontstonden gesprekken over gedichten en gedichten werden op verzoek nogmaals gelezen.

Als altijd maakte ook het project **Parels Kweken** deel uit van het festival: 30 van de talenten gaven zich op voor een intensieve redactie van een gedicht door een ervaren poëziedacteur en namen deel aan een poëzieperformanceworkshop. Roos Custers en Stefanie Liebreks gaven waardevolle redactionele feedback, Gershwin Bonevacía hielp hen bij de performance. Nieuw dit jaar was de manier waarop we talenten volledig betrokken in de festivalprogrammering. Daarmee stimuleerden we hen hun volle talent in te zetten en ervaring op te doen. Behalve een poëzie-optreden konden we veel talenten ook op andere manieren een podium bieden: in een panel, een langzaamleessessie; in het filmprogramma met nieuw werk; met een solo-performance of als interviewer of presentator.

Voor het eerst organiseerden we **langzaamleessessies**, waarin een gespreksleider een half uur lang samen met publiek in alle rust één enkel gedicht las, in het bijzijn en met toelichtingen van de dichter. Het maximum aantal deelnemers werd telkens snel bereikt; publiek reageerde erg positief op de sessies.

Erik Bindervoet kreeg Carte Blanche om zijn vertaling van Dylan Thomas' legendarische hoorspel *Under Milkwood* in zijn vertaling **Onder het melkbos** op het podium te brengen. Het is een stuk met bijna vijftig stemmen. Bindervoet verdeelde een flink aantal stemmen onder twee professionele acteurs en verder onder wie wilde meedoen: festivaldichters, vrijwilligers, mensen uit het publiek. Op twee momenten werd een fragment op het podium gebracht, elke deelnemer had enkele stemmen te vertolken. Het resultaat was een belabberde acteerprestatie, maar het enthousiasme en de liefde voor deze tekst spatte er vanaf. Het was een geweldige ervaring voor deelnemers én publiek en het maakte voelbaar hoezeer poëzie en de gedeelde waardering daarvan kan verbroederen en verbinden.

In het kader van de Groningse Manifestatie Bitterzoet Erfgoed, waarin werd teruggeblikt op het slavernij-verleden (een initiatief van het Groninger Museum), brachten we een eerbetoon aan de fantastische Groningse dichter en autodidact **Guillaume Pool** (Paramaribo, 1930). Als verteller pur sang vertelde hij in gesprek met radiomaker Astrid Kersseboom over zijn bijzondere jeugd in Suriname en de ontdekking van een liefde voor poëzie na aankomst in Nederland. Het programma leidde tot extra aandacht voor de dichter bij andere evenementen en ook maanden later nog tot mooie artikelen in de media.

Dankzij residentie bij Poetry International kon de Vietnamese dichteres Nhã Thuyên deelnemen aan het festival. Speciaal voor Dichters in de Prinsentuin ontwikkelde ze samen met beeldend kunstenaar Daniëlle Davidsson de performance **Echos in the grass**:

improvisaties in tekst, beeld en geluid. Voordracht van Nhã Thuyên werd geflankeerd door audio-opnames met uitspraken van kinderen, die reageerden op delen uit het werk van de dichteres; en door het werk van de beeldend kunstenaar die inkt aanbracht op grote stroken papier. Het publiek was enorm positief over deze vervlechting van stemmen en beeld in de groene omgeving. Dat door regen en wind het papier dreigde te scheuren, kon daar niets aan veranderen.

Tijdens Dichters in de Prinsentuin traden **meer dan 70 dichters** op, van wie 46 talenten, 23 professionele Nederlandstalige dichters uit Nederland en Vlaanderen en 6 dichters uit andere taalgebieden. Onderstaand overzicht geeft het volledige programma weer:

POËZIELEZINGEN / POËZIEPERFORMANCES PROFESSIONALS

- Alara Adilow
- Jan Baeke
- Maria Barnas
- Gershwyn Bonevacia
- Tsead Bruinja
- Marie Claus
- Goran Čolakhodžić (HR)
- Hans Depelchin
- Signe Gjessing (DK)
- Jonathan Griffioen
- Dominique de Groen
- Marjolijn van Heemstra
- Erik-jan Hummel
- Rozalie Hirs
- Esther Jansma
- Sasja Janssen
- Frank Keizer
- William Letford (GB)
- Roelof ten Napel
- Tolu Oloruntoba (NG/CA)
- Iduna Paalman
- Barbara Pogačnik (SI)

- Milja Praagman
- Kate Schlingemann
- Mustafa Stitou
- Nhã Thuyên (VN)
- Siel Verhanneman
- Linda Vogelesang
- Nyk de Vries

POËZIELEZINGEN / POËZIEPERFORMANCES TALENTEN

- Geert Jan Beeckman
- Jenny van den Berg
- Charlotte de Beus
- Cecile Bol
- Esmé van den Boom
- Monica Boschman
- Marie Brummelhuis
- Vera Cox
- Annemieke Dannenberg
- Klaas Decock
- Rik Dereeper
- Anna Dijk
- Jan-Willem Dijk
- Renske Marike van Dijk
- Romy van Dongen
- Puck Füsers
- Lieke Gorter
- Corie Grootendorst
- Jorrit-Pieter van der Heide
- Jolies Heij
- Henk Huinink
- Erwin Hurenkamp
- Janneke Jager
- P.J. Kruizinga
- Hans Krüse
- Paula Laning
- Ferdinand Lewis (GB)
- Annie Martens
- Luc C. Martens
- Tom Molenaar
- Richard Nobbe

- Inge Pollet
- Maaïke Rijntjes
- Tessa van Rooijen
- Wicher Schuurman
- Betül Sefika
- Ali Şerik
- Ivo Smit
- Joshua Snijders
- Vera Steenput
- Wim van Til
- Floor Tinga
- Bauke Vermaas
- Willemijn van de Walle
- Keet Winter
- Thom Wijenberg

INTERVIEWS & DEBAT

- Jelte Posthumus sprak met Maria Barnas, Joep van Ruiten, Frank Keizer en Marie Claus over het maken van keuzes en je rol als professional in het literaire veld.
- Langzaamleessessies. Gedichten van Iduna Paalman, Rozalie Hirs en Annemieke Dannenberg werden door Esmé van den Boom met publiek intensief besproken, Gedicht Roelof ten Napel door Jan-Willem Dijk, gedicht Barbara Pogačnik (SL) door Marie Claus, gedicht Signe Gjessing door Erik Bindervoet.
- PoëCinemasprek: Jan Baeke sprak met Helmië Stil over poëziefilms en haar werk.
- Coen Peppelenbos interviewde Alara Adilow over haar bundel
- Astrid Kersseboom sprak met en leidde programma over dichtlegende Guillaume Pool.
- Roos Custers sprak met jonge dichters Puck Füsers, Lieke Gorter en Thom Wijenberg over starten als dichter.
- Tsead Bruinja en William Letford interviewden elkaar over poëzie in kleine talen (Fries, Gaelic).

- Judith Wilkinson, Barbara Pogačnik en Goran Čolakhodžić spraken met elkaar over het vertalen van poëzie.
- Ivo Smit en uitgever Anton Scheepstra spraken over hun ervaringen m.b.t. het Hendrik de Vriesstipendium.
- Jan Baeke en Mustafa Stitou interviewden elkaar over hun recente werk.
- Esmé van den Boom interviewde Tolu Oloruntoba over zijn bekroonde bundel.
- Sasja Janssen en Marie Claus interviewden elkaar over hun nieuwste werk.
- Kate Schlingemann, Linda Vogelesang, Milja Praagman en Rik Dereeper traden op in Dichters in de Prinsentuin, de Mini-editie. Georganiseerd i.s.m. Poëziepaleis.

INTERDISCIPLINAIR / VOORSTELLING / PERFORMANCE

- Dichter Hans Depelchin en de vijf rietblazers van het ensemble Breathe verbonden gedichten aan een breed repertoire met o.a. Satie, Debussy en Nina Simone.
- Performance Building a Bridge, productie NOORDWOORD & globale°
- Je vormen, performance talent Maartje Terpstra
- Erik Bindervoet improviseerde twee keer het live hoorspel Onder het Melkbos van Dylan Thomas, met twee professionele acteurs en in samenwerking met acht andere stemmen van festival dichters, vrijwilligers en mensen uit publiek.
- Echos in the Grass: gezamenlijke performance van Nhã Thuyên (Vietnam) en beeldend kunstenaar Daniëlle Davidson.
- Marjolijn van Heemstra nam als Space Captain enkele bezoekers tijdens een nachtwandeling mee in een persoonlijke reis door universele poëzie. Publiek bleef vervolgens overnachten in de Hortus Botanicus
- Ludon (talent P.J. Kruizinga) rapt.
- Tom America zong werk van dichter Delphine Lecompte.

- PoëCinema i.s.m. Nederlands Poëziefilm Festival (doorlopend programma) met daarin een nieuwe film van talent Renske Marike van Dijk.
- Centrum Groninger Taal en Cultuur organiseerde Grunnegers in 't Gruin met Harry Niehof, Rik Andraea, Annie Martens en Willem Tjebbe Oostenbrink.
- Op Een regel, een pad kon men een pad belopen en gedurende die tijd 'kauwen' op een dichtregel (doorlopend).
- Processing Poetry: publiek kon gedichten 'verwerken' in een hangmat (doorlopend).
- AR Biodiversiteit: Chantalla Pleiter gaf publiek een Augmented Reality-ervaring met een poëtische planteninstallatie (doorlopend).
- Lieke van den Krommenacker deelde tijdens haar Poëziespreekuur poëzietips uit (middag doorlopend).
- Kinderen (en volwassenen) konden in de Poëziewerkplaats dichten en tassen en kussenslopen bedrukken (zondagmiddag).
- Bauke Vermaas gaf een workshop Mooiezinnenboekje maken.
- In de NOORDWOORD-Installatie Eén en al oor kon publiek audioproducties horen: werk van Jonathan Griffioen, Anne Eekhout, Valentijn Hoogenkamp, Vincent Kortmann en Moya de Feijter (doorlopend).
- Op de eerste festivaldag kwamen er 70 nieuwe Poëziesknooppunten bij in het fietsknooppuntennetwerk (blijvend in provincie Groningen).

PROMOTIE DICHTERS IN DE PRINSENTUIN

Hieronder wordt uiteengezet hoe we deze jubileumeditie bij het publiek onder de aandacht hebben gebracht.

CAMPAGNEBEELD

Centraal in de promotie stond het campagnebeeld, dat is uitgevoerd in de nieuwe huisstijl die NOORDWOORD in mei 2022 heeft gelanceerd (over de huisstijl: zie hoofdstuk 3). Het beeld werd gebruikt in alle uitingen zoals de flyers, posters en social media-headers.

ADVERTEREN

We hebben via diverse media geadverteerd, namelijk:

- via een A4-advertentie op de achterzijde van Schrijven magazine – oplage 9.000;
- in de nieuwsbrief van Uitzinnig.nl met 24.000 nieuwsbriefleden;
- in De uitloper van Assen en omliggende dorpen, 2.600 exemplaren verdeeld over 200 locaties;
- in De uitloper van Groningen, 3.500 exemplaren verdeeld over bijna 300 locaties;
- via het promo-pakket van de agenda van het Dagblad van het Noorden en de Leeuwarder Courant.

ONLINE AGENDA'S

Het festival is door ons actief toegevoegd aan diverse online agenda's zoals die van:

- Kunstpunt Groningen
- Kultuurcentrale
- Uitzinnig
- Uitservice

FLYERS EN POSTERS

Er zijn op diverse manieren posters en flyers verspreid in de regio:

- via verspreidingsdienst Volle Zalen in Assen en Groningen Groot – A3- en A2- posters en flyers bij onder meer culturele instellingen, horeca, lokale middenstanders, supermarkten, toeristische trekpleisters en onderwijsinstellingen;
- bij boekhandels in Groningen (zelf rondgebracht);
- via Centercom in Assen en Groningen Groot – dat zijn de grote A0-posters langs de weg.

E-MAILNIEUWSBRIEF

- Er is in drie nieuwsbrieven van de algemene NOORDWOORD-abonneelijst aandacht besteed aan het festival. Daarnaast is er vier keer een wervende nieuwsbrief gestuurd naar de speciale Dichters-in-de-Prinsentuin-lijst. Naar beide lijsten is ook nog een nieuwsbrief met een terugblik gestuurd.
- De Dichters-in-de-Prinsentuinlijst had in deze periode rond de 835 abonnees en de openingsrate van deze nieuwsbrieven ligt tussen de 35-40%.
- De NOORDWOORD-lijst had in deze periode rond de 417 abonnees en de openingsrate van deze nieuwsbrieven ligt tussen de 38-40%.

PERSBERICHT

Twee weken van te voren is een persbericht verstuurd naar lokale en landelijke pers. Dit heeft geleid tot diverse *free publicity*, zoals een paginagroot artikel in het *Dagblad van het Noorden*, een radio-interview op een lokale zender, vermeldingen op diverse websites zoals die van *Oogtv*, *Tzum*, *Visit groningen* en als tip in het tijdschrift *de Margriet*.

SAMENWERKINGEN

We zijn samenwerkingen aangegaan met andere literaire organisaties om elkaars evenementen te helpen promoten. Zo heeft Poetry International ons festival in haar nieuwsbrief geplaatst en er op social media aandacht aan besteed. De organisatie van het Warme Woorden festival in Enschede heeft flyers van ons festival neergelegd.

NS

Zoals elk jaar werden op de beeldschermen in de intercitytreinen van de Nederlandse Spoorwegen promotievideo's getoond.

SOCIALE MEDIA

Dit jaar hebben we heel actief op sociale media gepost. Daarnaast is er op Facebook en op LinkedIn een evenement aangemaakt. Samengevat:

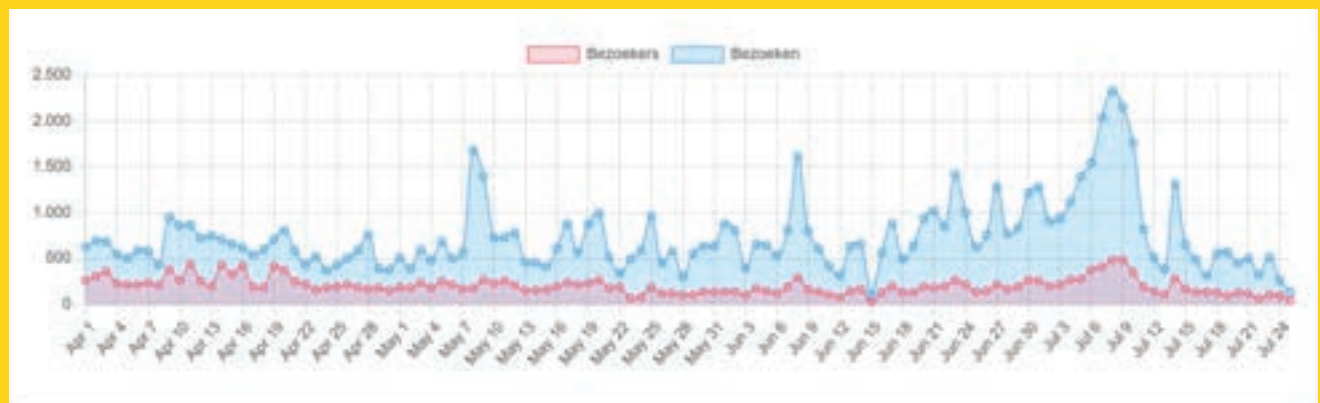
- vanaf 3 weken van tevoren dagelijks iets gepost op Facebook en Instagram;

- vanaf 2 weken van tevoren 3x per dag iets gepost op Facebook en Instagram;
- vanaf 3 weken van tevoren 2 à 3 keer per week een post op LinkedIn;
- vanaf 3 weken van tevoren dagelijks een tweet op Twitter;
- in diverse groepen van Facebook rondom literatuur promotieberichten geplaatst;
- tijdens het festival de hele dag door verslagjes en foto's gepost op Facebook en Instagram, plus één keer per dag een verslag met foto's op LinkedIn.

In totaal zijn op Facebook en op Instagram op het NOORDWOORD-account meer dan 65 posts rondom het festival geplaatst, op LinkedIn 15 en op Twitter 10. Op diverse social media werd bovendien ook veel door dichters en cultureelminnende mensen over het festival getweet en gepost. Deze berichten hebben we vervolgens ook zoveel mogelijk geretweet. Met eigen reacties vergrootten we daarnaast het bereik van deze berichten.

WEBSITE

Op 25 mei ging de nieuwe website van NOORDWOORD online. De nieuwe website geeft veel meer mogelijkheden om de deelnemende dichters en programmaonderdelen te presenteren. Een enorme verbetering ten opzichte van de oude website, al zijn er nog mogelijkheden voor verbetering. In onderstaande grafiek staat het aantal bezoekers en bezoeken in de periode van 1 april 2022 tot 24 juli 2022.

MOORDWOORD
DICTERS VAN DE
PRINSENTUIN 2022

Zomers festival vol
poëzie en spoken word

IN DE
HORTUS,
HAREN

8
—
9
—
10
JULI

DICTERSINDEPRINSENTUIN.NL

TICKETVERKOOP & PUBLIEKSONDERZOEK

De ticketverkoop verliep dit jaar via Stager, een online ticketing-systeem. Hiermee konden we de voortgang van de verkoop goed monitoren. Bovendien geeft het ook inzicht in het publiek – als mensen bereid zijn wat extra gegevens in te vullen. We verwelkomden verspreid over 3 dagen 587 betalende bezoekers en 206 gasten. We noemden hierboven al de oorzaken voor de lagere opkomst: het weer en concurrerende evenementen. Daarnaast kampt de hele culturele sector sinds de coronaperiode met tegenvallende bezoekersaantallen.

Tijdens het aankoopproces nodigden we mensen uit om na afloop van het festival deel te nemen aan een publieksonderzoek. De mensen die hiermee akkoord gingen, hebben we een vragenlijst gemaild. Dit waren 54 mensen. 26 mensen vulden de vragenlijst in, van wie 17 vrouwen, 8 mannen en 1 'anders'. Over het algemeen werd er heel positief gereageerd op het programma. Er was ook wat kritiek, zo vond niet iedereen het programma even duidelijk, de organisatie soms wat rommelig en niet alles klopte qua plaats en tijd. Deels lag dit aan het weer van zondag. Door de regen hebben we de plaatsen veranderd zodat dichters en publiek droog konden genieten. Er waren vooral veel positieve reacties over de diversiteit van het programma, de verscheidenheid aan dichters, de vermenging met andere disciplines en de mooie locatie. Enkele uitspraken:

"Naast de voordrachten van de gedichten vond ik de vermenging met andere disciplines erg leuk en bijzonder, zoals het slot op vrijdagavond met de blazers en het slot op zondagavond met de beeldend kunstenaar. Het tilt poëzie net naar een iets hogere dimensie. Datzelfde gold ook voor het live hoorspel. Poëzie is meer dan tekst en voordracht. Ook de interviews met de schrijvers op zondag waren van een hoog niveau."

"Afwisselend, veelzijdig, prachtige locatie."

"Diversiteit van het programma, zowel in dichters als in vormen. Ook de locatie is heel mooi."

2.3 GRONINGEN CENTRAAL

BESTE GRONINGER BOEK, I.S.M. FORUM GRONINGEN

Tijdens de Boekenweek reikte een jury onder leiding van Christian Klasema de prijzen uit voor de Beste Groninger Boeken 2022: *De Mitsukoshi Troostbaby Company* van Auke Hulst en *Sprekende stenen* van Marleen Dohle, Peter Vroege, Mart Coenders, Jan van Maanen en Matteke Winkel. NOORDWOORD organiseert deze prijs in samenwerking met Forum Groningen.

Juryleden promootten evenals voorgaande twee jaren via veelbekeken filmopnames de genomineerde boeken. De uitreiking kon gelukkig voor het eerst na COVID-19 weer fysiek plaatsvinden. In een feestelijk programma vertelden genomineerden over hun werk, werd het jury-rapport voorgelezen en werd de prijs uitgereikt: auteurs van de bekroonde boeken ontvingen een litho van beeldend kunstenaar Anne Caesar van Wieren, waarvoor betreffende boeken als inspiratie dienden.

Ook werd de tweejaarlijkse Kees van der Hoefprijs uitgereikt, de prijs voor een persoon of organisatie die een belangrijke rol speelde voor het letterenklimaat in Groningen. Dit jaar ging de prijs naar boekhandel Godert Walter.

ONLINE AGENDA EN MAGAZINE

Al jaren biedt de website van SLAG, later NOORDWOORD, een agenda voor alle literaire activiteiten in stad en provincie Groningen, soms ook daarbuiten, wanneer de betreffende activiteit voor inwoners van Groningen relevant wordt verondersteld. Na de *rebranding* van NOORDWOORD en bijhorende

vernieuwing van de website werkt de agenda beter dan ooit en is het goed mogelijk te filteren op verschillende factoren. Na een forse afname van activiteiten in 2020 en 2021 door COVID-19 zagen we dat er in 2022 gelukkig weer volop werd geprogrammeerd en georganiseerd.

Bij de *rebranding* van NOORDWOORD en vernieuwen van de website vormden we onze nieuwspagina om naar een online magazine. Dit geeft de kans om publiek op de hoogte te brengen van en terug te kijken op eigen en andermans activiteiten, podium te bieden aan talenten, lezers en schrijvers op een andere manier met literatuur in contact te brengen en hen nieuwe literatuur te laten ontdekken.

We namen het voortouw in de communicatie over de Poëzieweek, Boekenweek en Kinderboekenweek in stad en provincie Groningen, via agenda en magazine.

POËZIEKNOOPPUNTEN

In het kader van poëziefestival Dichters in de Prinsentuin werden in 2022 opnieuw tientallen gedichten op de digitale kaart van de provincie Groningen geplaatst. Via de app VERS worden de gedichten ontsloten zodra de gebruiker op de GPS-locatie van fietsknooppunten uit het bekende fietsknooppuntennetwerk komt. Met deze gedichten is het netwerk uitgebreid tot ruim 350 poëzieknooppunten.

Tijdens het fietsseizoen brengen we het poëzieknooppuntennetwerk regelmatig onder de aandacht van publiek via social media en de nieuwsbrief. Via de website van NOORDWOORD werden aanvullend routes aangeboden langs verschillende poëzieknooppunten. Deze routes werden natuurlijk ook gedeeld op de socials en in de nieuwsbrieven van NOORDWOORD. Daarnaast is er ook nog een route opgenomen op de website van Routebureau Groningen.

LITERATUURNETWERK NOORD

NOORDWOORD nam in 2020 het initiatief tot Literatuurnetwerk Noord, om samenwerking tussen literaire organisaties in en rond Groningen en in de wijdere omtrek te stimuleren. We benaderden daarvoor 167 organisaties, boekhandels en uitgevers. In 2022 kwam het netwerk vier keer in wisselende samenstelling en aantallen bijeen, een kleine kern van 15 deelnemers sloot regelmatig aan.

Binnen dit netwerk reageerden met name veel kleine en grotere organisaties op de oproep van NOORDWOORD om samen te komen om samen de poëzieweek 2023 sterk op de kaart te zetten. Dit overleg leidde tot een gezamenlijke Poëzieweekpagina op de website van NOORDWOORD, die door deelnemende organisaties

met de eigen achterban werd gedeeld. NOORDWOORD bracht deze pagina natuurlijk ook veelvuldig onder de aandacht via social media en de nieuwsbrief. In totaal werd de pagina 8059 keer bezocht. Daarmee is het na de agenda de meest bezochte pagina van onze website.

ADVIES & LITERATUURAANJAGER STAD EN PROVINCIE

NOORDWOORD wil zoveel mogelijk mensen enthousiasmeren voor literatuur. Dat geldt voor inwoners van gemeente Groningen, maar evenzeer voor inwoners van andere Groningse gemeenten. Om beter in beeld te hebben wat er speelt trokken we actief de provincie in, haalden banden aan en legden nieuwe contacten. Door te weten wat er speelt, konden we personen

en organisaties adviseren over subsidie-aanvragen en inhoudelijk adviseren over literatuurprogramma's. Binnen het beperkte budget waren de stappen klein, maar we zien dit als waardevolle pilot voor het toekomstig versterken van de literaire infrastructuur in Groningen.

GRONINGS VUUR

NOORDWOORD is partner van Gronings Vuur en dacht in 2022 vanuit de werkplaats mee over de inrichting en realisatie van Gronings Vuur. Binnen Gronings Vuur worden inwoners van een gemeente samengebracht om samen te werken aan een voorstelling, met als doel de lokale infrastructuur te versterken. In de gemeente Westerwolde voerden schrijvers gesprekken met inwoners, om hun verhaal vervolgens in een literair werk vast te leggen. Ook hielpen we scholieren hun eigen verhaal in gedichten te vatten. Resultaten werden gepresenteerd aan inwoners van Westerwolde en dienden ter inspiratie voor de voorstelling.

GRONINGS GOUD, ROTTERDAMS RAAK

Met Grasnapolsky werkten we samen aan een twee-weekse uitwisseling tussen twee Rotterdamse en twee Groningse talenten. We lieten hen kennismaken met de achtergrond van de ander en ondersteunden hen met workshops bij het maken van een performance, die plaatsvond tijdens festival Grasnapolsky.

2.4 NOORWOORD TALENT

TALENTPROGRAMMA

Binnen het reguliere talentenprogramma hadden we aanvankelijk nog last van COVID-19. Met ingang van seizoen 2021-2022 lieten we een vastomlijnd talentenprogramma los en richtten ons meer op maatwerk en persoonlijker begeleiding van talenten, sterkere focus

op hun professionele ontwikkeling en het bieden van opdrachten. Daarbij baseerden we workshops op door diverse talenten gedeelde behoeftes. Ook boden we talenten een presentatieruimte op onze website. Verder werkten we met Grasnapolsky samen aan de talentenuitwisseling Gronings Goud, Rotterdams Raak (zie hierboven, paragraaf 2.3). Met globale *Festival für grenzüberschreitende Literatur* in Bremen ontwikkelden we de performance Building a Bridge (zie paragraaf 2.5).

Om talent te helpen professionaliseren biedt NOORDWOORD hen daarnaast waar mogelijk kansen om (betaald) nieuw literair werk te ontwikkelen of om op te treden. Dat deden we in 2022 bijvoorbeeld in samenwerking met Meet Me at The Lighthouse (optredens), Noorderbreedte (schrijven van columns), Gronings Vuur (schrijven van nieuw werk op basis van interviews) of in onze eigen producties (filmproductie, performance, optredens). Vaak (maar niet altijd) betreft het een samenwerking tussen een professional en een talent of wordt het betreffende talent bij de uitvoering van het werk begeleid of van redactionele feedback voorzien door een professionele schrijver of maker.

In het reguliere begeleidingsprogramma bleek vooral animo te zijn voor een reeks 'De lange adem', waarin door middel van workshops en intervisie met name werd ingezet op werkritiek, jezelf activeren en werken aan een groter project. Andere talenten hielpen we op hun verzoek hun eigen workshopserie ontwikkelen en verfijnen. Voor schrijvers vormt het geven van workshops vaak een deel van de broodwinning. Daarmee is het voor sommigen een onmisbaar element voor het schrijverschap. Ook boden we enkele talenten persoonlijke of redactionele begeleiding.

In zomer 2022 startten we met een maandelijkse talentennieuwsbrief. Met deze nieuwsbrief brengen we talenten op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen binnen het programma, mogelijkheden voor optredens en schrijfoopdrachten en ander relevant nieuws.

Vanaf augustus 2022 beschikten we over een eigen workshop- en vergaderruimte, die we ter beschikking stelden als studioruimte voor ontwikkeling van nieuw werk. Ook kon talent gebruikmaken van de ruimte om elkaar te treffen voor lees- en schrijfsessies. Van die mogelijkheden werd regelmatig gebruik gemaakt.

In september vond de NOORDWOORD Talentendag plaats, waarop talenten elkaar ontmoeten, hun inzichten met elkaar delen en elkaar inspireren. Door hen te laten werken aan concrete doelen sturen we aan op nog steviger ontwikkeling.

We werkten in 2022 actiever dan eerder mee aan de organisatie rond het Hendrik de Vriesstipendium. We boden ruimte voor informatie in onze activiteiten, brachten het stipendium herhaaldelijk actief onder de aandacht bij onze talenten en dachten mee over de invulling van de uitreiking. Het aantal literatuurinzendingen steeg en drie van de vier genomineerden bleken uiteindelijk NOORDWOORD-Talenten.

Elk van de talenten werkt in eigen tempo en met eigen doelen. We zijn trots op wat ze soms bereiken. Zo startte Charlotte Beerda als wijkdichter van de Korrewegwijk met het NOORDWOORD Talentenprogramma, werkte hard aan haar poëzie en performances en wordt tegenwoordig veel gevraagd voor performance op festivals en in theaters. Dichteres Alara Adilow maakte enkele jaren geleden in het NOORDWOORD-Talentenprogramma voor het eerst kennis met poëzie en stortte zich met grote gretigheid op het genre. Ze bleef zich binnen NOORDWOORD Talent ontwikkelen. Haar debuutbundel bij uitgeverij Prometheus in 2022 werd vol enthousiasme en bewondering opgepikt in de landelijke media en literaire tijdschriften en zal naar verwachting meermalen worden bekroond. We zien andere talenten ook flinke stappen zetten en verwachten ook in 2023 mooie resultaten te zien.

NOORDWOORD HUB

In najaar 2020 startten we eenmalig met de eerder al geplande NOORDWOORD HUB. Na het loslaten van coronamaatregelen in voorjaar 2022 konden de bijeenkomsten met meer regelmaat plaatsvinden. De NOORDWOORD HUB heeft tot doel vernieuwing in de literaire sector in Groningen te stimuleren en ondersteunen door literaire makers laagdrempelig bij elkaar te brengen en hen te inspireren. Daarbij richten we ons niet alleen op schrijvers, maar zeker ook op makers uit andere disciplines, zoals uitgevers in spé, programmamakers in spé en toekomstige redacteurs.

In zes sessies spraken en brainstormden deelnemers met elkaar en met professionals over creativiteit, samenwerking, het financiële plaatje en interdisciplinariteit. Ze namen enkele van hun projecten als casus en diepten die samen verder uit en ze deelden en passant nieuwtjes, wetenswaardigheden en contacten uit hun netwerk. Het blijkt een uitdaging een moment te vinden waarop alle geïnteresseerden kunnen, maar deelnemers zijn zonder uitzondering zeer positief over de NOORDWOORD HUB.

2.5 NOORWOORD MAAKT

In 2022 werkten we aan twee producties die tijdens literatuurfestival Het Grote Gebeuren in première moesten gaan: de samenwerking tussen Noord-Duitse en Groningse talenten in de performance Building a Bridge, en de presentatie van literaire audioproducties in luisterinstallaties Eén en al oor. Door annulering van het festival vanwege coronamaatregelen moesten beide producties worden uitgesteld. We vonden een nieuwe plek voor hen tijdens festival Grasnapolsky, met wie we daarnaast samenwerkten aan de mooie uitwisseling tussen Gronings en Rotterdams talent: Gronings Goud, Rotterdams Raak (zie hierboven, paragraaf 2.3)

BUILDING A BRIDGE

In samenwerking met globale° *Festival für grenzüberschreitende Literatur* in Bremen boden we vijf jonge auteurs uit Groningen en vier uit Bremen een intensief internationaal samenwerkingstraject. In acht weekenden ontwikkelden deelnemers samen een performance voor en met publiek. Het resultaat zou in première gaan tijdens Het Grote Gebeuren. Door annulering van dit festival vond de meertalige performance Building a Bridge voor het eerst plaats tijdens festival Grasnapolsky. Daarna waren er optredens in Bremen en tijdens Dichters in de Prinsentuin, met een afsluiting op festival globale°.

LITERAIRE AUDIOPRODUCTIES EÉN EN AL OOR.

In 2022 lanceerden we de Literaire audioproducties Eén en al oor. Niet op Het Grote Gebeuren, zoals gepland, maar tijdens festival Grasnapolsky. De literaire audioproducties zijn het resultaat van een intensieve samenwerking tussen schrijver en audioproducent. Anne Eekhout, Moya de Feyter, Jonathan Griffioen, Helena Hoogenkamp en Vincent Kortmann ontwikkelden samen met Egbert Minnema elk een literair werk dat niet op papier kan bestaan. De resultaten zijn interdisciplinaire kunstwerken, collages van woorden, muziek en geluiden, die soms neigen naar film, soms naar poëzie, soms naar documentaire, maar telkens een boeiende auditieve literaire ervaring opleveren. We koppelden ze aan NW-Talenten Charlotte Beerda, Annegreet Bos en Richard Nobbe, die zo de kans kregen mee te liften in het leerproces van deze schrijvers en omgekeerd een bijdrage te leveren aan het werkproces. De producties werden beschikbaar gemaakt in speciale luistercabines, ontworpen door Mats Boswijk, die het vooralsnog vooral op festivals mogelijk maakten voor bezoekers om zich even met literatuur af te zonderen van het festivalgewoel.

2.6 IMPACT COVID-19

In januari 2023 lijken we haast vergeten dat COVID-19 een jaar eerder nog een allesbepalende rol speelde. Het had sterke invloed op de organisatie en financiën van NOORDWOORD, met name in de winter en het vroege voorjaar van 2022.

Het Grote Gebeuren, dat begin februari zou plaatsvinden, moest regelmatig worden herzien en maakte uiteindelijk een doorstart als Het *kleine* Gebeuren. Het werken op afstand, de onzekerheid over het al dan niet plaatsvinden en de extra tijd die het van programmamakers vroeg om het programma aan te passen aan de maatregelen van dat moment, eisten zijn tol. Het resultaat, een enkel literair programma met drie auteurs en muziek, staat op geen enkele manier in verhouding tot de hoeveelheid werk die werd verzet.

Tijdens Het Grote Gebeuren zouden twee eigen producties in première gaan: onze literaire audioproducties Eén en al oor en de Nederlands-Duitse talentenperformance Building a Bridge. Dankzij samenwerking met Grasnapolsky konden beide producties alsnog een maand later in première gaan, begin maart 2022. Het aanpassen van het schema, het verzorgen van reis en verblijf, en de nieuwe en extra marketing legden veel druk op het NOORDWOORD-team. Dat moest bovendien in dezelfde periode bijkomen van Het Grote Gebeuren én de uitreiking van de prijzen voor het Beste Groninger Boek voorbereiden én het reguliere talentenprogramma en de NOORDWOORD HUB laten doorgaan. Een deel van dat werk werd ondervangen door zzp-ers meer uren te geven en met overwerk, dat deels werd uitbetaald, deels later werd gecompenseerd met tijd.

COVID-19 speelde ook parten in de organisatie van Dichters in de Prinsentuin. De drukte in de winter en het vroege voorjaar, die hierboven is beschreven, leidde mede tot een vertraagde start van organisatie van het poëziefestival. In paragraaf 3.1 noemen we al

de praktische knelpunten die we hebben ervaren: een beperkt aanbod van productieleders, foodtrucks, en cateraars leidden vanwege de grotere zoektocht daarvoor enerzijds tot meer werk, anderzijds tot hogere kosten.

2.7 SAMENWERKING

INHOUDELIJKE SAMENWERKING EN ADVIES

In de afgelopen jaren zetten we diverse stappen om de samenwerking met literaire of culturele instellingen uit andere disciplines te versterken. We blijven in gesprek met betreffende organisaties en voeren gesprekken met anderen over toekomstige samenwerkingen. Het is ondoenlijk elk advies en elke samenwerkingsintentie weer te geven, maar veel van die samenwerkingen hebben we concreet benoemd in het activiteitenoverzicht aan het begin van dit hoofdstuk of in de schematische weergave van het programma van Dichters in de Prinsentuin.

SAMEN OPTREKKEN

Daarnaast maakt NOORDWOORD deel uit van verschillende overlegcircuits die tot doel hebben kennis en know-how uit te wisselen en/of gezamenlijke lobby te voeren:

Literatuurnetwerk Noord: Zie paragraaf 2.3; een initiatief van NOORDWOORD dat door presenterende literatuurorganisaties in Groningen en omstreken werd omarmd.

- NOORDWOORD is initiatiefnemer en faciliteert deze bijeenkomsten, het voorzitterschap wisselt tussen instellingen.

VLAM21 (Verenigde Literaire Activiteiten en Manifestaties): de eerste sectorbrede samenwerking binnen de letteren, waar veertien landelijk structureel ondersteunde organisaties bij zijn aangesloten. Door bij VLAM21 gezamenlijk om tafel te zitten, ontstaat er een helder beeld van wat er sectorbreed speelt, waar de lacunes zijn en wat een gezamenlijke stip op de horizon kan zijn. Dankzij deze gemeenschappelijkheid staat VLAM21 extra sterk richting publiek, partners, fondsen, politiek en andere organisaties gericht op belangenbehartiging. Acties van NOORDWOORD binnen VLAM21 waren:

- NOORDWOORD stelde i.s.m. Poetry Circle Nowhere Amsterdam en Tilt Tilburg namens VLAM'21 de brief op aan staatsecretaris, Letterenfonds en lokale politici over het belang van de letteren.
- NOORDWOORD nam deel aan PACCTafel over festivals.
- NOORDWOORD nam deel aan Fair Pay-onderzoek t.b.v. eerlijke beloningen in de letteren.

Cultureel netwerk Groningen: Als Cultuurpijler voor de Letteren spreken we regelmatig met Groninger Cultuurpijlers voor andere disciplines om lokale ontwikkelingen af te stemmen en samenwerking tussen de sector en lokale overheden te versterken. Als landelijk ondersteunde instelling maken we deel uit van het zogeheten Lobbyclubje, dat zich hard maakt voor versterking van de sector en vanuit Groningen een sterke landelijke lobby voert. Acties van NOORDWOORD binnen dit netwerk waren:

- NOORDWOORD was i.s.m. VRIJDAG, Noorderlicht en Jonge Hartenfestival organisator van het Cultuurdebat Groningen in aanloop naar Gemeenteraadsverkiezingen.
- NOORDWOORD presenteerde Talentsamenwerking Cultuurpijlers aan Statenleden.

Poëzietafel: NOORDWOORD is partner van de Poëzieweek, samen met circa 15 andere Nederlandse en Vlaamse instellingen.

- In deze rol maakte NOORDWOORD zich hard voor het behoud van de landelijke Poëzieweek en trad daartoe op als intermediair tussen poëzietafelleden Nederland en bestuur Poëzieclub.

Gronings Talentennetwerk: NOORDWOORD maakt deel uit van het Gronings Talentennetwerk, een initiatief van Grand Theatre.

- Daarbinnen ontwikkelde NOORDWOORD, samen met Kunstpunt en Grand Theatre, concrete plannen t.b.v. een talentenfestival in 2023 in stad Groningen.

3. MARKETING & COMMUNICATIE

NOORDWOORD wil literatuur toegankelijk maken en dé literaire organisatie van het Noorden zijn. We hebben met name voor onze festivals een vaste schare fans, maar deze groep is aan het vergrijzen. Als we niets doen, zal onze achterban krimpen. We moeten dus meer mensen van verschillende leeftijden zien te bereiken om een gestage groei te creëren. We streven ook naar meer diversiteit in zowel ons aanbod als ons publiek.

3.1 REBRANDING

Eén van de grote stappen die we zetten om een breder publiek te bereiken was de *rebranding* van NOORDWOORD. De oude huisstijl én bijhorende website borduurde nog teveel voort op de losse pijlers waaruit NOORDWOORD, eerder SLAG, was ontstaan. In het

verleden was het daardoor vaak zo dat publiek eigenlijk niet wist wie de organisator van onze festivals was, wie nu eigenlijk de stadsdichtersverkiezing organiseerde of welke organisatie er achter de uitreiking van de prijzen voor het Beste Groninger Boek zat.

We zetten met de *rebranding* in op meer herkenbaarheid van NOORDWOORD en een grotere en zichtbaarder samenhang tussen de verschillende activiteiten van NOORDWOORD. Door te kiezen voor een monolithische *branding* en de daaruit volgende *rebranding* werkten we aan een eigentijdse uitstraling waarmee we al onze activiteiten met een NOORDWOORD-vlag in de markt kunnen zetten.

Centraal in de nieuwe huisstijl staat het concept van een nieuwe blik op je wereld: Literatuur werkt zoals een vinger op een beslagen raam: één veeg opent je wereld, toont wat erachter zit; laat soms het lelijke van het leven zien en geeft op andere momenten kleur aan je dagen.

Dit idee is vertaald naar een 'swipe-vorm' die de kijker toegang geeft tot een beeld daarachter. De vormgeving heeft tot doel naast de bekende, wat oudere doelgroep, ook jongeren aan te spreken. Er is gekozen voor strakke blokken en schreefloze letters en heldere kleuren, en een herkenbaar, eigen beeld; de swipe. Omdat we ervan overtuigd zijn dat literatuur zich niet beperkt tot het papieren boek, hebben we dat beeld uit de vorige huisstijl bewust losgelaten.

Het effect van de *rebranding* was al snel merkbaar, in de toename van samenwerkingsverzoeken en de toegenomen naamsbekendheid van NOORDWOORD.

3.2 SOCIALE MEDIA

Eén van de stappen die we voor een monolitische branding moesten nemen, was het schrappen van alle aparte sociale media-accounts en over te stappen op één NOORDWOORD-account per medium. Dus bijvoorbeeld niet meer een Facebookpagina voor Dichters in de Prinsentuin, Het Grote Gebeuren én NOORDWOORD, maar alleen nog een NOORDWOORD-pagina. Dit is niet alleen in het kader van de *branding* beter, maar ook wat betreft het algoritme.

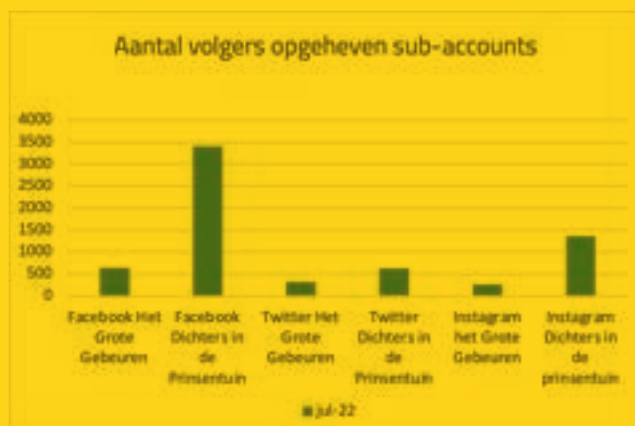
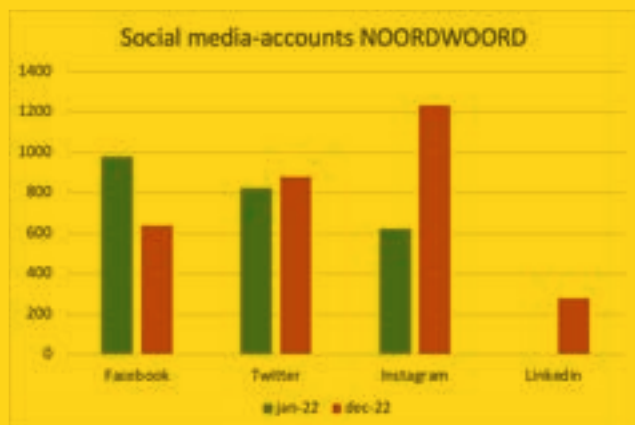
Het gemiddelde organische bereik op Facebookpagina's is de laatste jaren sterk gedaald. Het is bekend dat een gemiddeld bericht dat iemand op een bedrijfspagina deelt, een organisch bereik van slechts 5,2 procent heeft (bron: Hootsuite). Bijdragen op pagina's waar een groot deel van het jaar geen activiteit is, laten een nog lager percentage in het bereik zien.

Het is dus voor de lange termijn beter om één actieve Facebookpagina te beheren dan meerdere incidenteel actieve. Bovendien helpt het om goed zicht te krijgen op unieke volgers, nu volgers die diverse NOORDWOORD-activiteiten volgen niet meer dubbel worden geteld. Op papier lijkt het totaal aantal volgers daardoor lager dan

vorig jaar, maar dit is dus met een duidelijk strategisch doel. Het geeft ons de mogelijkheid nu overal een duidelijk NOORDWOORD-stempel op te zetten en dat zal zich op de langere termijn terugbetalen door een grotere naamsbekendheid.

Om geen unieke volgers kwijt te raken kozen we ervoor om bij Facebook gebruik te maken van de optie om pagina's samen te voegen, om te beginnen met de Facebookpagina's NOORDWOORD en Dichters in de Prinsentuin. Helaas zag Facebook dit als misbruik, waardoor de pagina's werden geblokkeerd. Met de pagina Het Grote Gebeuren hebben we vervolgens een doorstart gemaakt door van deze pagina de NOORDWOORD-pagina te maken. Voor wat betreft de Instagram- en Twitter-accounts hebben we bij de volgers van Dichters in de Prinsentuin en Het Grote Gebeuren aangekondigd dat de accounts zouden worden opgeheven en hen aangemoedigd zich te abonneren op het NOORDWOORD-account.

De huidige NOORDWOORD-accounts worden nu jaar-rond actief bijgehouden. Er wordt conform de contentstrategie meerdere keren per week een aantrekkelijke post geplaatst volgens het Hero-Hub-Hygieenprincipe. Hierin is o.a. regelmatig aandacht voor de producten van NOORDWOORD zoals Een en al oor, het poëzieknoppuntennetwerk, het Talentprogramma en meer. De positieve effecten van de contentstrategie zijn al terug te zien in de groei van het Instagramaccount, dat het afgelopen jaar meer dan verdubbeld is. Ook hebben we een LinkedIn-pagina aangemaakt waar in korte tijd een mooi aantal volgers is verkregen.

3.3 WEBSITE

Met de *rebranding* heeft ook de website een flinke professionaliseringslag ondergaan. In mei 2022 was de website gereed, waarmee zowel aan de voorkant als achterkant de verschillende activiteiten beter geïntegreerd en gepresenteerd konden worden. De agenda is overzichtelijker geworden, onze festivalprogramma's kunnen helderder gepresenteerd worden met ruimte voor programmaonderdelen en auteurs, en ook alle andere activiteiten hebben een logische andere plek gekregen op de website. De nieuwspagina maakte plaats voor een online magazine, dat ook een platform biedt voor content rondom literaire activiteiten en primair werk.

ONLINE MAGAZINE

We maakten in ons online Magazine een professionaliseringslag door het uitwerken van een redactieformule. Omdat NOORDWOORD niet voldoende FTE heeft voor een regelmatige stroom aan artikelen is ervoor gekozen samen te werken met een vrijwilligersredactie om zo de contentproductie te verhogen. Dit heeft geleid tot meer artikelen, waardoor het online magazine levendiger en aantrekkelijker werd. Het komende jaar gaan we dit verder uitbouwen.

Onderdeel van de redactieformule is een SEO-plan (*search engine optimisation*), dat moet leiden tot meer *traffic* naar onze website, ook van nieuw publiek. Het basisidee van zo'n plan is dat we door gericht artikelen rondom bepaalde zoekwoorden te schrijven, een nieuw publiek aantrekken. Denk aan een artikel rondom de zoekwoorden 'literaire cafés Groningen': dat zijn zoekwoorden waarvan je kan verwachten dat potentieel NOORDWOORD-publiek die wel eens gebruikt. Het artikel 'Dé 6 literaire cafés van Groningen' dat puur voor dit zoekdoel geschreven is, heeft 787 views, het hoogste

aantal van alle verschenen artikelen. Gemiddeld heeft een artikel tussen de 50 en 100 views. Doordat mensen door te zoeken op dit onderwerp bij NOORDWOORD terecht komen, zullen meer mensen zich aanmelden voor de nieuwsbrief.

3.4 NIEUWSBRIEF

E-mailmarketing is nog steeds de meest effectieve marketing. Een abonnee is het meest stabiele contact, meer nog dan volgers op social media. Bij social media ben je voor je bereik afhankelijk van het nieuwste algoritme. Deze algoritmes veranderen bovendien voortdurend. Hierdoor bereik je met een socialmedia-bericht altijd maar een relatief klein percentage van je volgers, terwijl je met een nieuwsbrief zeker weet dat je bericht in de inbox van je abonnees belandt.

We streven daarom naar groei van de nieuwsbrief. Om die reden staat het aanmeldformulier voor de nieuwsbrief prominent op de nieuwe website. Ook moedigen we mensen middels kortingscodes aan om lid te worden. Een positief gevolg van deze nieuwe redactieformule is bovendien dat er meer eigen content beschikbaar is voor de NOORDWOORD-nieuwsbrief.

In 2022 werden inactieve abonnees uit het mailprogramma verwijderd. Tegelijk steeg het aantal actieve nieuwsbriefabonnees. In absolute aantallen bleef het aantal nieuwsbriefabonnees daardoor gelijk, met 488 resp. 484 abonnees.

3.5 MARKETINGMATERIAAL

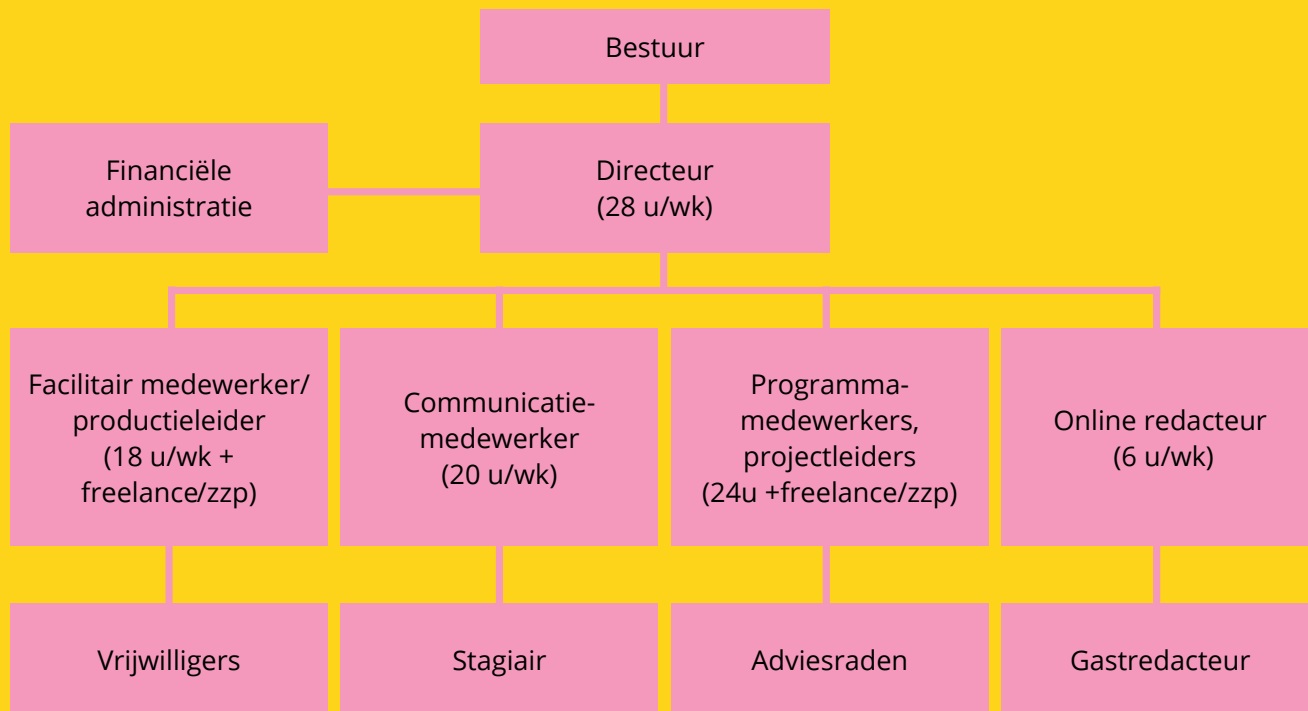
Door de *rebranding* hebben we nu een duidelijk herkenbare stijl voor de campagnebeelden van de diverse activiteiten. Na verloop van tijd zal publiek een NOORDWOORD-activiteit meteen herkennen. Het afgelopen jaar hebben we divers marketingmateriaal zoals strandvlaggen en paraplu's laten maken, dat tijdens Dichters in de Prinsentuin een dubbel doel had: bewegwijzering, bescherming tegen het weer en marketing.

4. ORGANISATIE

4.1 BESTUUR EN TEAM

Het bestuur heeft bestuurlijke eindverantwoordelijkheid, zoals geformuleerd in de Governance Code Cultuur. De directeur is belast met de dagelijkse leiding (artistiek en zakelijk beleid, financiën, P&O) en legt verantwoording af aan het bestuur. De organisatie is als volgt ingericht:

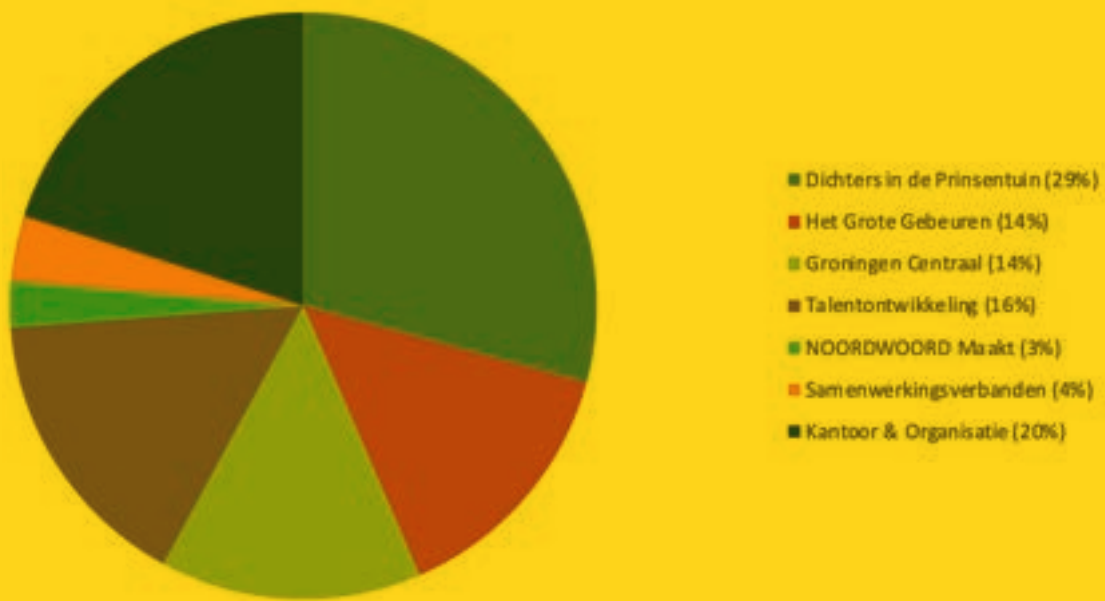

Het volgende aantal mensen was in 2022 voor NOORDWOORD werkzaam, geplaatst naast voorgaande jaren:

MEDEWERKERS NOORDWOORD	2022	2021	2020	2019	2018
Werknemers (vast contract)	2 (1,22 fte)	1(0,44 fte)	2 (1,08 fte)	2 (1,1fte)	1 (0,78 fte)
Werknemers (tijdelijk contract)	3 (1,42 fte)	4 (1,94 fte)	2 (1 fte)	2 (1,1fte)	2 (0,78 fte)
Opdrachtnemers (zzp/freelance)*	3 (0,3 fte)	2	3	5	5
Vrijwilligers (structureel)	17	18	18	18	17
Vrijwilligers (incidenteel)	35	ca. 30	ca. 35	ca. 30	ca. 30

**Toelichting: onder de opdrachtnemers worden hier alleen de mensen geteld die inhoudelijke en/of organisatorische werkzaamheden verrichtten voor NOORDWOORD, dus programmeurs en projectmedewerkers. Hieronder vallen dus niet de vele andere, meer incidenteel betrokken zzp'ers zoals gastauteurs, vormgevers, webbouwers en technici.*

Hieronder wordt zichtbaar hoe de inzet van het NOORDWOORD-team in 2022 werd verdeeld over de verschillende activiteiten.

4.2 GOED WERKGEVERSCHAP

NOORDWOORD streeft naar een zo eerlijk mogelijk beloningsbeleid, met sociale zekerheid en ruime ontwikkelingsmogelijkheden voor de werknemers en toegang voor verschillende werknemers. Tot en met 2022 zijn we ver gekomen met dit streven en hanteren we de Fair Practice Code waar we dat kunnen. NOORDWOORD blijft dat zoveel mogelijk doen, maar is voor volledig hanteren van de code ook afhankelijk van subsidiënten.

SOLIDARITEIT

NOORDWOORD is niet aangesloten bij een werkgeversvereniging met een cao, maar het bestuur neemt in de eigen arbeidsvoorwaarden de cao Openbare Bibliotheken als voorbeeld, ook vanwege de aansluiting bij het gelijknamige pensioenfonds. Met ingang van 2017 is er een pensioenvoorziening voor de medewerkers door middel van vrijwillige aansluiting van de Stichting bij het Pensioenfonds Openbare Bibliotheken. Medewerkers worden waar mogelijk en indien door henzelf gewenst in loondienst aangenomen.

Ook bij inhuur van zelfstandige projectmedewerkers wordt gestreefd naar Fair Pay: bij berekening van het tarief wordt uitgegaan van de gevolgde cao met zzp-opslag. Bij kortetermijncontracten, eenmalige opdrachten en met betrekking van kunstenaarshonoraria biedt NOORDWOORD eerlijke tarieven. Met freelance projectmedewerkers worden overeenkomsten aangegaan gebaseerd op modelcontracten. Schrijvers worden veelal geboekt via de Schrijverscentrale, met wie overeenkomsten worden opgesteld. Andere kunstenaars werken deels via contract op basis van modelcontract, soms op basis van een gehonoreerde offerte.

NOORDWOORD nam in 2022 deel aan twee beloningsonderzoeken t.b.v. beloningsbeleid: een onderzoek naar de stand van zaken in de Letterensector in opdracht van VLAM21 (Verenigde Literaire Activiteiten en Manifestaties) moet in 2023 leiden tot een beloningsrichtlijn binnen de sector; een onderzoek van gemeente en provincie Groningen had tot doel zicht te geven op de meerkosten voor invoering van de Fair Practice Code in de Groningse Culturele Sector.

Er worden geen overeenkomsten aangegaan met beloningen hoger dan de norm Wet Normering Topinkomens. Het lidmaatschap van het bestuur van de Stichting NOORDWOORD is onbezoldigd, gemaakte onkosten in het kader van het werk voor de stichting worden vergoed.

TRANSPARANTIE

Hoe de financiële administratie is georganiseerd, wordt hieronder toegelicht bij de financiële verantwoording. Via de website van NOORDWOORD worden jaarrekening, jaarverslag en beleidsplan gedeeld met geïnteresseerden.

DUURZAAMHEID

NOORDWOORD stimuleert en ondersteunt de kennisontwikkeling van zijn werknemers. Daartoe worden ontwikkelingsgesprekken gevoerd en wordt jaarlijks een bedrag gereserveerd in de begroting. Het budget maakt mogelijk dat medewerkers en programmeurs regelmatig relevante festivals, netwerkbijeenkomsten, trainingen en cursussen kunnen bezoeken. In 2022 werd weinig gebruik gemaakt van trainingsmogelijkheden, doordat nieuwe medewerkers scholing aan het afronden waren of zich juist moesten oriënteren op hun ontwikkelingsdoelen.

In de kleine en dynamische organisatie die NOORDWOORD is, met piekmomenten, dreigt mentale overbelasting. We realiseren ons dat, maken heldere afspraken met werk- en opdrachtnemers en sturen waar nodig bij, ofwel door inzet van meer personeel om de werkdruk te verlichten, ofwel door bijstellen van ambities met betrekking tot producties en evenementen.

Voor het behouden van een veilige werkomgeving is binnen het bestuur van NOORDWOORD een vertrouwenspersoon aangesteld. Daarnaast zullen in 2023 gedragsregels worden opgesteld met betrekking tot omgang met en tegengaan van grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik.

DIVERSITEIT

NOORDWOORD streeft naar een zo divers en inclusief mogelijk beleid en tracht de Code Culturele Diversiteit zo goed als mogelijk te volgen.

Zo is diversiteit altijd een aandachtspunt in onze programmering. Die programmering hangt samen met het personeel dat (mede) programmeert en de partners met wie in samenwerking een programma of project tot stand komt. Vanuit welke positie je ook organiseert of programmeert, er is altijd een gevaar binnen de eigen bubbel te blijven werken. Daarom werken we samen met uiteenlopende organisaties, maken we gebruik van advies van personen buiten de bekende literaire wereld, en programmeren we voor een divers publiek.

We werken, zoals genoemd in paragraaf 2.7, veel samen met organisaties met vergelijkbare signatuur en doelen, naast de discipline-overstijgende overlegcircuits waarin we ons ook bevinden. Denk aan Centrum voor Groninger Taal en Cultuur, Poëziepaleis en de Schrijversvakschool. Daarnaast blijven we echter samenwerkingen zoeken en aangaan met organisaties buiten de letterensector, zoals VRIJDAG, Kunstpunt, Gronings Vuur 2.0, Grasnapolsky of eenmalige activiteiten

zoals een jongerenschrijfprogramma Left or Write in Hoogezand of een wijkfestival in Beijum. Dat doen we zowel om interessante literaire projecten te ontwikkelen als om een route te vinden en te bieden naar andere publieksgroepen binnen en buiten de stad Groningen.

We proberen fysieke beperkingen weg te nemen door evenementen zoveel mogelijk rolstoeltoegankelijk te organiseren en proberen vormen te vinden om literatuur naar de mensen toe te brengen, via workshops in de wijk, audioproducties, in het verpleeg- en verzorgingshuis of als poëzieknooppunt op fietsafstand. Op ons verzoek dacht Werkgroep Toegankelijk Groningen mee en gaf waardevolle tips om onze activiteiten inclusiever te maken. Een deel daarvan konden we direct meenemen in de realisatie van onze activiteiten (bijvoorbeeld het aanbieden van een buddy als begeleider van blinden en slechtzienenden), maar een deel vereist verhoging van het beschikbare budget (denk aan inzetten van een gebarentolk bij interviews en debatten). Digitale samenwerkingsvormen maakten Talentenproject Building a Bridge mogelijk, ondanks forse fysieke beperkingen van één van de deelnemers.

We maken onze festivals toegankelijk voor de vele internationals in Groningen door gesprekken deels te laten plaatsvinden in het Engels en door van deelnemende schrijvers uit andere taalgebieden vertalingen te bieden in Nederlands en Engels. De samenwerking met Festival *globale*° in Bremen is niet alleen waardevol vanwege de leercurve van de deelnemers, de meertalige uitkomst van het project en het optreden over de grens door de deelnemers, maar sterkt ook NOORDWOORD in internationale samenwerking.

Binnen de kleine organisatie die NOORDWOORD is, is er weinig ruimte voor een breed personeelsbestand, maar is er veel diversiteit in leeftijd en gender van medewerkers. Ook in het bestuur wordt gestreefd naar een diverse en inclusieve samenstelling.

VERTROUWEN

In overeenkomsten met werknemers en opdrachtne-
mers worden heldere afspraken gemaakt met betrek-
king tot omgang met eventuele geschillen en –indien
nodig – rechtsgang.

Bij de realisaties van producties of ontwikkeling van
(literaire) teksten worden rechten voor het gebruik van
producties gedeeld door NOORDWOORD en opdracht-
nemer. De afspraken daarover worden vastgelegd in de
contracten met de opdrachtnemer. Plaatsing van mate-
riaal in onze publicaties en/of op onze website gaat altijd
gepaard met naamsvermelding, bronvermelding en/of
rechtenafracht.

4.3 KANTOOR

KANTOORLOCATIE

Nadat de plannen voor verhuizing naar Villa B op de
nieuwe Kunstwerf in het Ebbingekwartier in Groningen
in 2021 sneuvelden, bleef de behoefte aan ruimte die
beter aansloot bij de activiteiten van NOORDWOORD.
Met ingang van augustus 2022 konden we extra ruimte
huren in de Puddingfabriek, waar we al kantoor hielden.
De ruimte werd meteen ingezet voor workshops, schrijf-
sessies van talenten onderling, bijeenkomsten van
Literatuurnetwerk Noord en als afspraak- en vergader-
ruimte voor onszelf.

In het najaar van 2022 werd vanuit Kunstpunt een
onderzoek gestart naar haalbaarheid en wenselijkheid
van gezamenlijke huisvesting van beeldende kunst-
stellingen Kunstpunt, Noorderlicht en Het Resort,
Noorderbreedte en NOORDWOORD. Het onderzoek,
met bijhorende ontmoetingen tussen betrokken instel-
lingen, loopt van november 2022 tot en met maart 2023.

In oktober werd vanwege stijgende energielasten een huurverhoging aangekondigd van 14,5% per 1 januari 2023. Diezelfde maand werd ons een andere ruimte aangeboden, op een centrale locatie in de binnenstad van Groningen, met een vergelijkbare huur als de nieuwe huur in de Puddingfabriek. We besloten om in elk geval voorlopig gebruik te maken van deze mogelijkheid en bereidden een verhuizing voor.

WERKPLEKKEN

NOORDWOORD maakte tot en met eind 2022 tegen betaling gebruik van een eigen afgebakende serverruimte en digitale infrastructuur van Biblionet Groningen. Deze samenwerking maakte thuiswerken mogelijk en stelde documenten veilig, ook in kader van de AVG. Sinds januari 2022 gold een protocol voor veilig thuiswerken en een protocol voor een scheiding tussen privé- en werkcomputer, met datzelfde doel. Omdat Biblionet in 2023 afstand zal doen van de eigen serveromgeving,

is NOORDWOORD echter genoodzaakt over te stappen naar een andere ICT-omgeving. In najaar 2022 werden daartoe de nodige stappen genomen en eind december 2022 vond de e-mail- en datamigratie naar een eigen Microsoft-omgeving plaats.

4.4 BESTUURLIJKE VERANTWOORDING

Het bestuur bestaat uit minimaal vijf en maximaal zeven leden, van wie minimaal twee in hun eerste zittingstermijn zijn; een rooster van aftreden is van kracht. Ten aanzien van de samenstelling van het bestuur geldt dat alle leden bij voorkeur woonachtig zijn in de provincie Groningen, met een evenwichtige samenstelling naar leeftijd en geslacht. De selectie van nieuwe leden gebeurt door middel van een openbare werving en/of een netwerkerving, op grond van een door het bestuur vastgesteld profiel van kwaliteiten en competenties. In najaar 2022 nam NOORDWOORD afscheid van bestuurslid Anneke Attema. Zij werd opgevolgd door Matthé ten Wolde.

Het bestuur van NOORDWOORD bestond in 2022 uit de volgende leden, die tevens de vermelde relevante (neven)functies bekleden:

MADOLON DE WILDE,
VOORZITTER PER 1 MEI 2021

Bestuurslid bij de Rechtbank Noord-Nederland.

TIESKE SLIM,
SECRETARIS SINDS 1 OKTOBER 2015

Vertaler uit het Tsjechisch, redacteur. Expert kwaliteitszorg.

DOEKE SIJENS,
PENNINGMEESTER SINDS JANUARI 2018
(LID SINDS 1 OKTOBER 2014)

Redacteur en auteur.

ANNEKE ATTEMA,
LID VAN 1 MEI 2017 (KWALITEITSZETEL BIBLIONET
GRONINGEN), TOT 16 SEPTEMBER 2022

Regiomanager bij Biblionet Groningen.

MATTHÉ TEN WOLDE,
LID PER 16 SEPTEMBER 2022

Bestuursadviseur en woordvoerder Commissaris van de Koning, provincie Groningen.

MARGRIET VAN DER WAAL,
LID SINDS 1 JUNI 2018

Universitair hoofddocent Euroculture aan de Rijksuniversiteit Groningen. Bijzonder hoogleraar Zuid-Afrikaanse literatuur, cultuur en geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam.

Het bestuur van NOORDWOORD kiest ervoor de Cultural Governance Code toe te passen op de schaal die de stichting heeft. De taken en bevoegdheden van bestuur zijn belegd in de statuten van de stichting en het daaraan gekoppelde bestuursreglement en directiereglement. In augustus 2022 vonden statutaire wijzigingen plaats op operationeel niveau. De nieuwe statuten maakten de naamsverandering van SLAG naar NOORDWOORD definitief een feit en doen recht aan de eisen die worden gesteld in de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR). Het bestuur schrapte tevens in goed overleg met Biblionet Groningen de kwaliteitszetel van Biblionet.

Het bestuur vergaderde in 2022 vijf keer, volgens een van tevoren vastgestelde jaarplanning. In verband met de coronamaatregelen gebeurde dit in de meeste gevallen digitaal. In maart 2022 werd de jaarrekening 2021 goedgekeurd door het bestuur.

4.5 FINANCIËLE VERANTWOORDING

De functiescheiding in het financiële administratieproces is optimaal geborgd. De stichting Biblionet Groningen verricht betaalde dienstverlening bij de financiële administratie van NOORDWOORD: zij doet de boekhouding, voert banktransacties uit en stelt de jaarrekening op. De directeur van NOORDWOORD stelt begrotingen op, accordeert facturen en betaalopdrachten en controleert de boekhouding. De penningmeester accordeert uitgaven boven een door het bestuur bepaald bedrag en controleert de jaarbegroting en de jaarrekening, die vervolgens door het bestuur worden geaccordeerd.

Evenals in voorgaande jaren leidde COVID-19 in de jaarrekening tot een verschil ten aanzien van de begroting. Meer dan in eerdere jaren waren er vanwege de late annulering toch enige kosten voor honoraria voor Het Grote Gebeuren, terwijl er amper publieksinkomsten

waren. Door verplaatsing van geplande activiteiten, die veel extra tijd en aandacht vroegen, stegen de personeelslasten. Tijdens Dichters in de Prinsentuin vielen daarnaast door het slechte weer en veel concurrerende evenementen de publieksinkomsten tegen. Ook inkomsten uit fondsenwerving pakten anders uit dan verwacht, met name door gewijzigd fondsbeleid. Tegelijkertijd vielen productielasten, mede als gevolg van coronamaatregelen, hoger uit. Wat wel was voorzien voor aanvang van het boekjaar, maar niet begroot, waren de extra kosten voor marketing en communicatie wegens de *rebranding* van NOORDWOORD.

De **Jaarrekening 2022** is als separaat document bijgevoegd. De controle door een onafhankelijke accountant wordt verricht volgens de eisen die onze subsidiënten stellen.

5. VOORUITBLIK

Nu COVID-19 geen allesbepalende rol meer speelt, de *rebranding* achter de rug is, medewerkers ingewerkt zijn en we zijn verhuisd naar deze nieuwe kantoorlocatie, verwachten we in 2023 in iets rustiger vaarwater te komen.

We realiseren ons echter dat de gevolgen van inflatie en gestegen energielasten merkbaar zullen blijven en dat ook de situatie in de wereldpolitiek en effecten van klimaatveranderingen mogelijk destabiliserend kan uitpakken voor de culturele sector. Dat kan gevolgen hebben voor NOORDWOORD. Dat wordt al duidelijk met de aangekondigde huurverhoging van 14,5% voor onze kantoorunits, waarin energie inbegrepen is. Een verhuizing naar een beter passende locatie tegen hetzelfde tarief in het centrum van Groningen was daardoor een logische stap. Intussen blijven we in gesprek met beeldende organisaties over een Huis voor Verbeelding (werktitel). Ziekte zal komend jaar een zorg blijven bij één van de medewerkers en daarmee ook de personeelsbeschikbaarheid.

We blijven het Literatuurnetwerk Noord verstevigen en de samenwerking met Groningse en landelijke collega's zoeken. Van de prijsuitreiking voor het Beste Groninger Boek maken we een feestje voor de Groningse literatuur en we starten met de organisatie van de stadsdichtersverkiezing. We zetten in op bestendigen van Dichters in de Prinsentuin in de nieuwe vorm, met een heldere rol in de lokale en landelijke literatuur en festivalcultuur. We verstevigen de banden met het internationale netwerk om toekomstige uitwisseling te bevorderen en de Nederlandse literatuur te versterken. We blijven Talenten ondersteunen en aanmoedigen in hun professionalisering en stimuleren ook ander literair talent in

de NOORDWOORD HUB. We nemen intrek in het nieuwe kantoor met workshop-, werk- en vergaderruimte en stimuleren en faciliteren daarmee literatuurontwikkeling in Groningen; we blijven deelnemen aan lokale en landelijke overlegcircuits om de brug te kunnen blijven slaan tussen lokaal en landelijk beleid op het gebied van literatuur.

2023 is echter ook een jaar waarin we de koppen bij elkaar steken en de balans opmaken van jaren corona, interne veranderingen en vooral van veranderingen in de samenleving door grote landelijke en mondiale crises en inflatie. Wat betekenen deze veranderingen voor de samenleving, de letteren, cultuur in bredere zin? We hebben het afgelopen jaar goede stappen gezet voor het versterken van het literaire klimaat in en vanuit Groningen, we ervaren goede samenwerking met andere (literaire) organisaties en hebben er volop vertrouwen in dat we, in samenwerking met talent, politiek en collega's, nog meer mensen enthousiast kunnen maken over literatuur.

